

Publikacija za predstavnike medijske zajednice

DA NAS BOLJE RAZUMIJETE

Autori: Milica Mandić

Vukas Radonjić

Dragana Maljević

Podgorica, januar 2020.godine

Sadržaj:

1.Uvod	4
2.Struktura Državnog tužilaštva	5
2.1. Osnovna državna tužilaštva	5
2.2. Viša državna tužilaštva	8
2.3. Specijalno, Vrhovno državno tužilaštvo i Tužilački savjet	10
3. Nadležnost državnih tužilaštava	12
3.1. Nadležnost osnovnih državnih tužilaštava ..	13
3.2. Nadležnost viših državnih tužilaštava	14
3.3. Nadležnost Specijalnog državnog tužilaštva	15
3.4. Nadležnost Vrhovnog državnog tužilaštva....	16
3.5. Nadležnost Tužilačkog savjeta	17
4. Uloga i ovlaštenja tužilaca portparola	20
4.1. Tužioci portparoli	21
4.2. Uputstvo za odnose sa medijima	23
5. Najčešća pitanja – zakonska ograničenja ...	24
5.1. Primjeri iz prakse	25
5.2. Komunikacija kao rješenje.....	26
5.3. Pretpostavka nevinosti.....	26
5.4. Kršenje prava pojedinaca	27
5.5. Saslušanje.....	28
5.6. Informacije koje se (ne)mogu saopštiti	29
5.7. Balans između prava javnosti da zna i zaštite prava pojedinca	30
5.8. Dostupni podaci	31
5.9. Evidencija	32
5.10. Komentarisanje.....	33
5.11. Uvid u spise predmeta.....	34
5.12. Tužilaštvo kao druga stana	35
6. Objašnjenje pojmova	36
6.1. Ograničenje slobode učinioocu krivičnog djela.....	36
6.2. Osnov sumnje/osnovana sumnja	38
6.3. Izviđaj/istraga.....	39
6.4. Izviđaj /uviđaj	40

6.5. Optužba/optužni predlog/optužnica.....	40
6.6. Skraćeni/ redovni postupak.....	41
6.7. Osumnjičeni/ okrivljeni/optuženi/ osuđeni.....	42
6.8. Oštećeni/ prijavljeno lice.....	42
6.9. Zaštićeni svjedok/svjedok saradnik	43
6.10. Branilac-punomoćnik.....	44
6.11. Krivična prijava.....	44
6.12. Tužba/pritužba.....	45
7.Kontakt podaci.....	46
8.Zaključak ..	48

1.Uvod

Uvaženi predstavnici medija,

sa zadovoljstvom vam predstavljamo publikaciju pod nazivom „Da nas bolje razumijete“ čiji je osnovni cilj upravo to - da na jednostavan način predstavimo organizaciju, način funkcionisanja Državnog tužilaštva, kako bi vam bio olakšan put do informacije koja vam je potrebna.

Svjesni činjenice da je pravna terminologija često nerazumljiva za građane, nastojali smo da je pojednostavimo kako biste, kao naš partner i posrednik prema široj javnosti, kroz svakodnevna izvještavanja o pravosuđu, mogli da građanima pružite maksimalno razumljiv sadržaj. Nastojali smo da vam na jednom mjestu objasnimo zbog čega vam u određenoj fazi postupka informacije koje tražite ne mogu biti saopštene, evidentiramo određena nerazumijevanja u praksi i predložimo načine za prevazilaženje za takve situacije.

U želji da vam olakšamo put do dobijanja informacije, sistematizovali smo kontakt podatke svih tužilaca portparola, tako da ćete na jednom mjestu imati sve adrese i podatke za komunikaciju radi dobijanja blagovremene informacije.

Ovo je samo jedan od koraka koji preduzimamo sa ciljem da ostvarimo što bolju saradnju, na obostrano zadovoljstvo. Nadamo se da će ova publikacija postati nezaobilazan priručnik u vašem radu.

Zahvaljujemo se Centru za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu i Ambasadi Sjedinjenih Američkih Država u Podgorici (INL Program) što su podržali realizaciju ove aktivnosti.

Autori

2.Struktura Državnog tužilaštva

Da biste bolje razumjeli na koji način funkcioniše državnotužilačka organizacija u Crnoj Gori potrudimo se da vam na jednostavan način predstavimo strukturu Državnog tužilaštva.

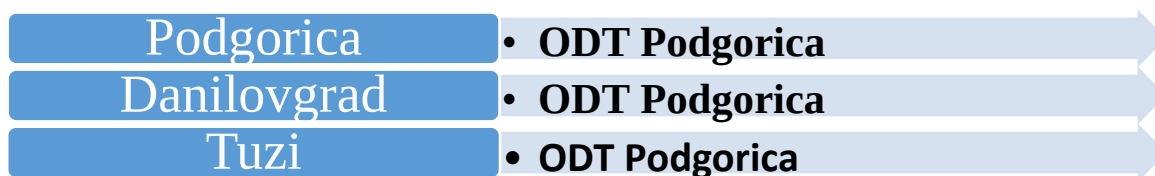
Na početku je važno da znate da u Crnoj Gori ima ukupno 17 državnih tužilaštva. To su Vrhovno, Specijalno, dva viša i 13 osnovnih državnih tužilaštava. Oni imaju svoje zakonom određene nadležnosti. Kada znate koje je tužilaštvo nadležno za konkretne slučajeve onda vam je olakšan i put do dobijanja pravovremene informacije, kako ne biste za predmet koji je, na primjer u nadležnosti osnovnog državnog tužilaštva u Pljevljima, informaciju tražili od Višeg državnog tužilaštva u Podgorici. Ukoliko se to i desi, naravno da će vas kolege uputiti na nadležno državno tužilaštvo, ali ćete u svakom slučaju sebi olakšati rad ukoliko sami znate na koja vrata, u kom trenutku, treba da kucate.

Predstavljanjem strukture Državnog tužilaštva zapravo želimo da vam pomognemo kako biste, često pritisnuti novinarskim rokovima, znali koja je konkretna adresa kojoj možete da se obratite.

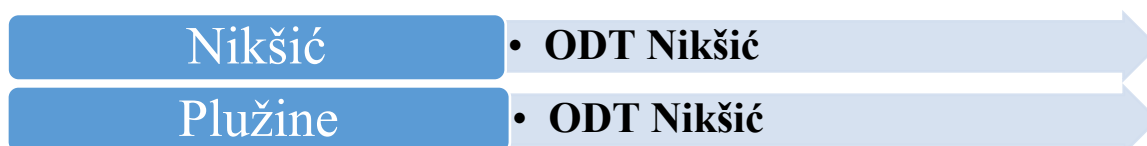
2.1.Osnovna državna tužilaštva

U Crnoj Gori postoji 13 osnovnih državnih tužilaštava. Broj osnovnih državnih tužilaštava manji je od broja opština, ali to ne znači da svaka opština nema tužilaštvo koje je nadležno baš za njeno područje. U pitanju je takozvana mjesna nadležnost tužilaštava, što znači da jedno tužilaštvo u mjesnoj nadležnosti može da ima više opština.

Tako je Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici nadležno za Glavni grad Podgoricu i za opštine Danilovgrad i Tuzi.

Osnovno državno tužilaštvo u Nikšiću, osim za Nikšić nadležno je i za opštinu Plužine.

Osnovno državno tužilaštvo u Pljevljima, pored Pljevalja, nadležno je i za opštine Šavnik i Žabljak, dok Osnovno državno tužilaštvo u Kotoru, osim kotorske u svojoj nadležnosti ima i budvansku, kao i opštinu Tivat.

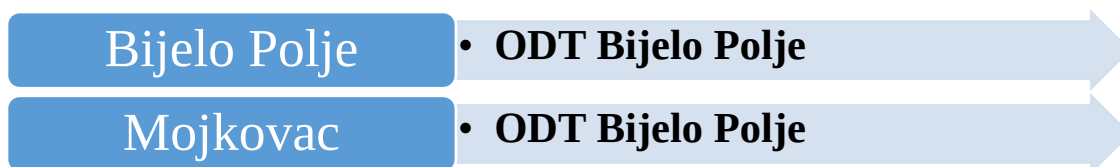
Pljevlja	• ODT Pljevlja
Šavnik	• ODT Pljevlja
Žabljak	• ODT Pljevlja

Kotor	• ODT Kotor
Budva	• ODT Kotor
Tivat	• ODT Kotor

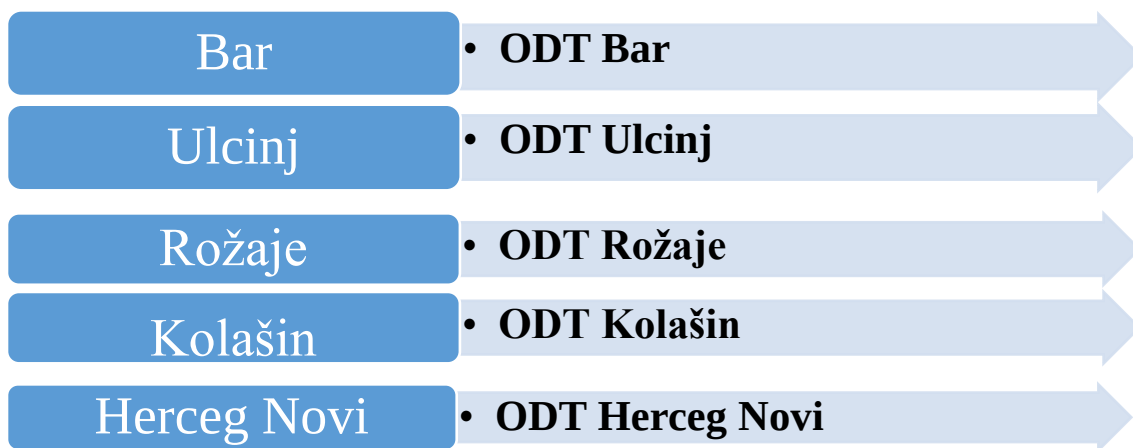
Osnovno državno tužilaštvo u Plavu nadležno ja i za Gusinje, a Osnovno državno tužilaštvo u Beranama i za opštine Andrijevisa i Petnjica. Pored teritorije opštine Bijelo Polje Osnovno državno tužilaštvo u ovom gradu nadležno je i za opštinu Mojkovac.

Plav	• ODT Plav
Gusinje	• ODT Plav

Berane	• ODT Berane
Andrijevisa	• ODT Berane
Petnjica	• ODT Berane

Osnovna državna tužilaštva imamo i u Baru, Ulcinju, Kolašinu, Rožajama, Herceg Novom i Cetinju. Ova tužilaštva nadležna su za svoje opštine, odnosno prijestonicu.

Nadamo se da će vam shematski prikaz olakšati razumijevanje mjesne nadležnosti tužilaštava.

Kako se u praksi dešava da se kao izvor određenih informacija navodi samo sintagma osnovno državno tužilaštvo, bez navođenja konkretnog od 13 osnovnih državnih tužilaštava, boljem razumijevanju i približavanju rada konkretnih tužilaštava građanima pomoglo bi kada bi se, prilikom medijskih objava iz osnovnih državnih tužilaštava, navodilo koje konkretno osnovno državno tužilaštvo je saopštilo određenu informaciju.

Na taj način bi građani bili upoznati da li je informaciju saopštio na primjer Osnovno državno tužilaštvo u Plavu ili Osnovno državno tužilaštvo u Baru.

2.2. Viša državna tužilaštva

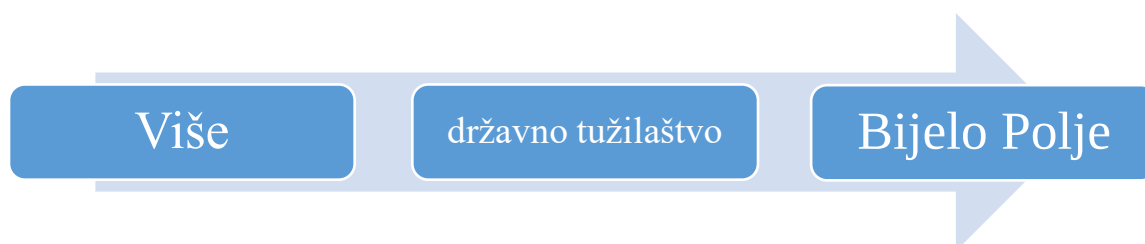
Pored 13 osnovnih, u Crnoj Gori postoje 2 viša državna tužilaštva. Jedno se nalazi u Podgorici, drugo u Bijelom Polju.

Više državno tužilaštvo u Podgorici, osim za glavni grad, nadležno je i za opštine – Tuzi, Danilovgrad, Bar, Ulcinj, Kotor, Budva, Tivat, Herceg Novi, Nikšić, Cetinje.

To što je Više državno tužilaštvo Podgorici nadležno za sve ove opštine znači da će upravo ovo tužilaštvo voditi postupak ukoliko se na području bilo koje od navedenih opština učini krivično djelo iz nadležnosti višeg državnog tužilaštva.

Isto važi i za Više državno tužilaštvo u Bijelom polju. Ovo tužilaštvo je pored Bijelog Polja nadležno i za opštine Mojkovac, Berane, Andrijevica, Petnjica, Rožaje, Plav, Gusinje, Kolašin, Pljevlja, Žabljak i Šavnik.

VDT Bijelo Polje	• Bijelo Polje
VDT Bijelo Polje	• Mojkovac
VDT Bijelo Polje	• Pljevlja
VDT Bijelo Polje	• Žabljak
VDT Bijelo Polje	• Šavnik
VDT Bijelo Polje	• Berane
VDT Bijelo Polje	• Andrijevice
VDT Bijelo Polje	• Rožaje
VDT Bijelo Polje	• Plav
VDT Bijelo Polje	• Gusinje
VDT Bijelo Polje	• Petnjica
VDT Bijelo Polje	• Kolašin

2.3. Specijalno, Vrhovno državno tužilaštvo i Tužilački savjet

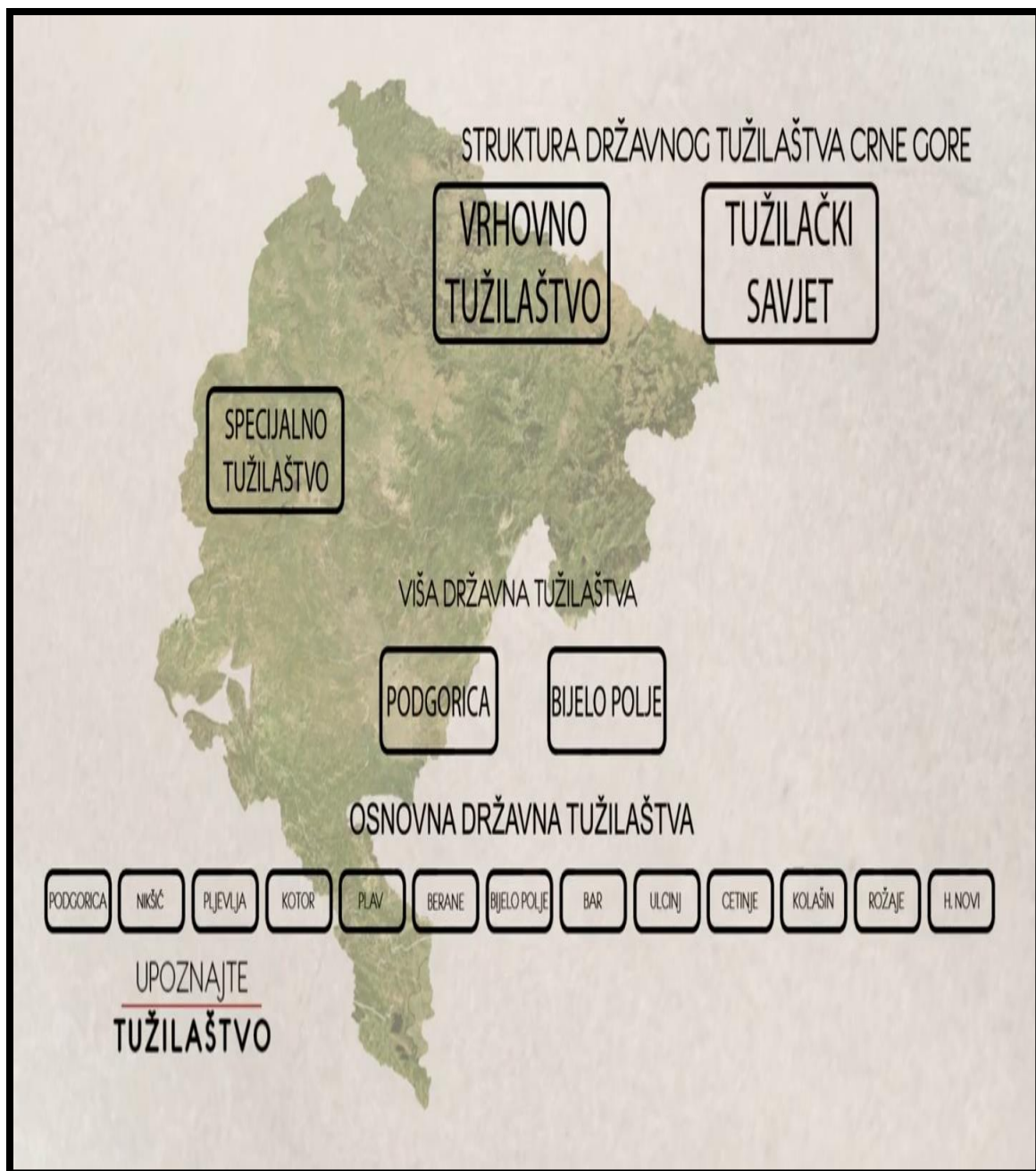
Pored 13 osnovnih i 2 viša, u Crnoj Gori postoji i jedno Specijalno državno tužilaštvo koje je formirano u julu 2015. godine.

Krovno tužilaštvo za čitavu teritoriju Crne Gore jeste Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore i u njegovoj nadležnosti se, po hijerarhiji, nalaze sva druga tužilaštva - Specijalno, viša i osnovna državna tužilaštva.

Hijerarhijski odnos u Državnom tužilaštvu posebno se ogleda u tome što vrhovni državni tužilac, odnosno Vrhovno državno tužilaštvo, može da obavlja nadzor nad radom i daje obavezujuća opšta uputstva ili uputstva za rad na pojedinim predmetima Specijalnom državnom tužilaštvu, višim i osnovnim državnim tužilaštvima, dok viša državna tužilaštva mogu da obavljaju nadzor nad radom i daju uputstva za postupanje opšteg karaktera ili u pojedinim predmetima osnovnim državnim tužilaštvima sa svog područja.

Samostalnost svih državnih tužilaštava obezbjeđuje Tužilački savjet. Ovim tijelom koje ima 11 članova predsjedava vrhovni državni tužilac. Osim vrhovnog državnog tužioca, članstvo u Tužilačkom savjetu ima još pet državnih tužilaca, koje bira i razrješava Konferencija državnih tužilaca. Članovi Tužilačkog savjeta su i 4 ugledna pravnika koje bira i razrješava Skupština Crne Gore, kao i predstavnik Ministarstva pravde, kog imenuje ministar pravde iz reda zaposlenih u Ministarstvu pravde.

3. Nadležnost državnih tužilaštava

Da bi vam nadležnosti državnih tužilaštava bile jasnije u ovom poglavlju ćemo detaljnije predstaviti koja su državna tužilaštva nadležna za konkretna krivična djela. Namjera nam je da vam na ovaj način olakšamo, kako biste znali koje tužilaštvo, u određenim situacijama, treba da kontaktirate.

Ukoliko se interesujete za krivično djelo iz nadležnosti osnovnih državnih tužilaštava, u tom slučaju kontaktirate mjesno nadležno tužilaštvo. Ukoliko se, na primjer, krivično djelo dogodi na Žabljaku, kontaktiraćete mjesno nadležno - Osnovno državno tužilaštvo u Pljevljima. Ukoliko je učinjeno krivično djelo iz nadležnosti viših državnih tužilaštava onda ćete, u tom slučaju, kontaktirati mjesno nadležno tužilaštvo za to područje - u navedenom slučaju Više državno tužilaštvo u Bijelom Polju.

Iako će vas tužioci portparoli bilo kog tužilaštva ljubazno uputiti na kolegu iz nadležnog tužilaštva, vrijeme će vam u svakom slučaju uštedjeti činjenica da sami znate koje je tužilaštvo nadležno za koja krivična djela.

Nadležnosti tužilaštava zakonom su definisane, ali zbog činjenice da smo svjesni da niste u svakom momentu u prilici da provjeravate zakonske propise, prilikom predstavljanja nadležnosti tužilaštava pomenućemo krivična djela koja se u praksi najčešće događaju i za koja ste u dosadašnjoj praksi pokazali najviše interesovanja.

3.1.Nadležnosti osnovnih državnih tužilaštava

Osnovna državna tužilaštva su stvarno nadležna za gonjenje učinilaca krivičnih djela za koja je zakonom, kao glavna, propisana novčana kazna ili kazna zatvora do 10 godina, bez obzira na svojstva, zanimanje i položaj lica prema kom se postupak vodi, osim ako za pojedina od ovih krivičnih djela nije propisana nadležnost Specijalnog ili višeg državnog tužilaštva.

Najčešća krivična djela koja su u nadležnosti osnovnih državnih tužilaštava u Crnoj Gori su krivična djela protiv imovine - krađa, teška krađa, razbojništvo, iznuda, prevara; krivična djela protiv javnog reda i mira - nasilničko ponašanje; protiv života i tijela - teška tjelesna povreda; protiv platnog prometa i privrednog poslovanja - utaja poreza, zloupotreba položaja u privrednom poslovanju; protiv službene dužnosti - zloupotreba službenog položaja, nesavjestan rad u službi, primanje i davanje mita.

Boks I - Osnovna državna tužilaštva nadležna su krivična djela za koja je kao glavna propisana novčana ili kazna zatvora do 10 godine.

Iz nadležnosti osnovnih državnih tužilaštava česta su i krivična djela iz oblasti bezbjednosti javnog saobraćaja - ugrožavanje javnog saobraćaja i teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja, kao i krivična djela protiv braka i porodice – nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici i nedavanje izdržavanja.

Kao što je prethodno navedeno, koje će osnovno državno tužilaštvo u Crnoj Gori pokrenuti postupak, ukoliko se učini neko od navedenih krivičnih djela, zavisi od područja na kom je krivično djelo učinjeno. Za svaku opštinu u Crnoj Gori mjesno je nadležno konkretno osnovno državno tužilaštvo.

Boks II -Osnovna državna tužilaštva nadležna su za krivična djela nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici, nedavanje izdržavanja, krađa, teška krađa, razbojništvo, iznuda, prevara, nasilničko ponašanje, teška tjelesna povreda, utaja poreza, zloupotreba položaja u privrednom poslovanju, zloupotreba službenog položaja, nesavjestan rad u službi, ugrožavanja javnog saobraćaja ...

3.2.Nadležnosti viših državnih tužilaštava

Sve opštine u Crnoj Gori imaju i mjesno nadležno više državno tužilaštvo. Ukoliko se na području jedne od 24 opštine u Crnoj Gori učini krivično djelo iz nadležnosti višeg državnog tužilaštva postupak se vodi u jednom od dva viša državna tužilaštva u Crnoj Gori – Višem državnom tužilaštvu u Podgorici ili Višem državnom tužilaštvu u Bijelom Polju.

Prethodno je navedeno za koje opštine je nadležno Više državno tužilaštvo u Podgorici, a za koje Više državno tužilaštvo u Bijelom Polju.

Viša državna tužilaštva nadležna su za krivična djela za koja je kao glavna kazna propisana kazna zatvora preko 10 godina.

Krivična djela iz nadležnosti viših državnih tužilaštava koja su najčešće predmet medijskog izvještavanja jesu krivična djela: ubistvo, silovanje, izazivanje rasne, nacionalne i vjerske mržnje, neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga, pozivanje na nasilnu promjenu ustavnog uređenja, odavanje tajnih podataka, ugrožavanje bezbjednosti vazdušnog saobraćaja, povreda teritorijalnog integriteta, udruživanje radi protivustavne djelatnosti, pripremanje djela protiv ustavnog uređenja, bezbjednosti Crne Gore.

Boks I – Viša državna tužilaštva nadležna su za krivična djela za koja je, kao glavna, propisana kazna zatvora preko 10 godina.

Pored toga, viša državna tužilaštva odlučuju o pritužbama kojima se zahtjeva preispitivanje rješenja o odbacivanju krivičnih prijava osnovnih državnih tužilaštava. To znači da svaki građanin koji je podnio krivičnu prijavu osnovnim državnim tužilaštvima, u situaciji kada se ta krivična prijava odbaci, može da podnese pritužbu neposredno nadležnom višem državnom tužilaštvu. Na primjer pritužba za krivičnu prijavu koju je odbacilo Osnovno državno tužilaštvo u Herceg Novom, podnosi se Višem državnom tužilaštvu u Podgorici, dok se pritužba zbog odbacivanja krivične prijave Osnovnog državnog tužilaštva u Beranama, podnosi Višem državnom tužilaštvu u Bijelom Polju.

Boks II – Viša državna tužilaštva nadležna su za krivična djela, ubistvo, silovanje, izazivanje rasne,nacionalne i vjerske mržnje, neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga, pozivanje na nasilnu promjenu ustavnog uređenja, odavanje tajnih podataka, ugrožavanje bezbjednosti vazdušnog saobraćaja, povreda teritorijalnog integriteta, udruživanje radi protivustavne djelatnosti, pripremanje djela protiv ustavnog uređenja, bezbjednosti Crne Gore...

Koje će od 2 viša državna tužilaštva biti nadležno u konkretnom slučaju zavisi od područja na kom je krivična prijava podnijeta. Više državno tužilaštvo u Podgorici, osim glavnog grada, u svojoj mjesnoj nadležnosti ima opštine - Bar, Danilovgrad, Kotor, Budvu, Tivat, Nikšić, Plužine, Ulcinj, Herceg Novi, Cetinje i Tuzi.

Opštine na sjeveru - Bijelo Polje, Mojkovac, Kolašin, Pljevlja, Žabljak, Šavnik, Berane, Andrijevica, Gusinje, Petnjica, Plav i Rožaje u mjesnoj su nadležnosti Višeg državnog tužilaštva u Bijelom Polju.

Boks III - Viša državna tužilaštva donose odluke o pritužbama za preispitivanje rješenja o odbacivanju krivičnih prijava osnovnih državnih tužilaštava.

3.3.Nadležnosti Specijalnog državnog tužilaštva

Za teritoriju čitave Crne Gore nadležno je jedno Specijalno državno tužilaštvo, koje je formirano 2015.godine, nakon usvajanja Zakona o specijalnom državnom tužilaštvu.

Ovim zakonom je propisano da je u nadležnosti Specijalnog državnog tužilaštva gonjenje učinilaca krivičnih djela organizivanog kriminala, bez obzira na visinu zapriječene kazne, kao i krivičnih djela visoke korupcije, pranje novca, terorizma i ratnih zločina.

Jedna od specifičnosti ovog zakona jeste da je isključivo Specijalno državno tužilaštvo nadležno za gonjenje javnih funkcionera koji su učinili krivična djela zloupotreba službenog položaja, prevara u službi, protivzakoniti uticaj, navođenje na protivzakoniti uticaj, primanje mita i davanje mita.

Za razumijevanje nadležnosti Specijalnog državnog tužilaštva, važno je napomenuti da su krivična djela visoka korupcija i krivična djela zloupotreba položaja u privrednom poslovanju i zloupotreba ovlašćenja u privredi, u nadležnosti Specijalnog državnog tužilaštva, samo kada je izvršenjem ovih krivičnih djela pribavljena imovinska korist koja prelazi iznos od četrdeset hiljada eura.

Boks 1 – Specijalno državno tužilaštvo nadležno je za krivična djela organizivanog kriminala bez obzira na visinu zapriječene kazne, krivična djela visoke korupcije, pranje novca, terorizma i ratnih zločina, gonjenje javnih funkcionera koji su učinili krivična djela zloupotreba službenog položaja, prevara u službi, protivzakoniti uticaj, navođenje na protivzakoniti uticaj, primanje mita i davanje mita

Boks 2 – Specijalno državno tužilaštvo nadležno je za krivična djela visoka korupcija i krivična djela zloupotreba položaja u privrednom poslovanju i zloupotreba ovlašćenja u privredi, u nadležnosti su Specijalnog državnog tužilaštva, samo kada je izvršenjem ovih krivičnih djela pribavljena imovinska korist koja prelazi iznos od četrdeset hiljada eura

3.4.Nadležnost Vrhovnog državnog tužilaštva

Krovno tužilaštvo državnotužilačke organizacije u Crnoj Gori je Vrhovno državno tužilaštvo. Ovo tužilaštvo, između ostalog, zaduženo je za nadzor rada Specijalnog, viših i osnovnih državnih tužilaštva, kroz neposredan uvid u rad svakog državnog tužilaštva.

Vrhovno državno tužilaštvo, takođe, odlučuje o pritužbama oštećenih ili podnosilaca krivičnih prijava na rješenja o odbacivanju krivične prijave koju je donijelo Specijalno ili viša državna tužilaštva.

Prethodno je navedeno da se građani, u slučaju da im krivičnu prijavu odbaci jedno od 13 osnovnih državnih tužilaštava, mogu obratiti višim državnim tužilaštvima, radi podnošenja pritužbe zbog odbacivanja krivične prijave.

S druge strane, ukoliko dođe do odbacivanja krivične prijave koja je podnijeta Specijalnom ili jednom od 2 viša državna tužilaštva u Crnoj Gori, u tom slučaju se pritužba zbog odbacivanja krivične prijave podnosi Vrhovnom državnom tužilaštvu.

Zakonikom o krivičnom postupku propisano je da Vrhovno državno tužilaštvo podiže zahtjev za zaštitu zakonitosti protiv pravosnažnih sudskih odluka i protiv sudskog postupka koji je prethodio tim pravosnažnim odlukama, ako je povrijeđen zakon.

To znači da se Vrhovnom državnom tužilaštvu, sa inicijativom za podizanje zahtjeva sa zahtjevom za zaštitu zakonitosti, može obratiti svaki građanin koji smatra da je donošenjem konkretne pravosnažne sudske odluke ili tokom sudskog postupka, koji je prethodio toj pravosnažnoj odluci, povrijeđen zakon.

Boks - Vrhovno državno tužilaštvo podiže zahtjev za zaštitu zakonitosti, zaduženo je za nadzor rada specijalnog, viših i osnovnih državnih tužilaštva, pritužbe na rješenja o odbacivanju krivične prijave koju je donijelo specijalno ili viša državna tužilaštva, ostvarivanje alimentacionih zahtjeva u inostranstvu, međunarodnu pravna pomoć.

Kada je riječ o oblasti zaštite prava djeteta važno je napomenuti da Vrhovno državno tužilaštvo postupa po Konvenciji o ostvarivanju alimentacionih zahtjeva u inostranstvu.

Pored svega navedenog, Vrhovno državno tužilaštvo postupa i u predmetima međunarodne pravne pomoći, u skladu sa zakonom i potvrđenim međunarodnim ugovorima.

3.5.Nadležnost Tužilačkog savjeta

Od svih nadležnosti Tužilačkog savjeta izdvojimo ne samo one koje su predmet medijskog izvještavanja, već i nadležnosti sa kojima treba upoznati širu javnost, kako bi građani, u slučaju potrebe, znali kome mogu da se obrate.

Tužilački savjet bira rukovodioce državnih tužilaštava, kao i državne tužioce u svakom tužilaštvu pojedinačno. Osim toga, Tužilački savjet utvrđuje prijedlog za razrješenje vrhovnog državnog tužioca.

U okviru Tužilačkog savjeta formirana je Komisija za pritužbe, koja donosi odluke o pritužbama na rad državnih tužilaca ili rukovodilaca državnih tužilaštava. Svako ko ima pritužbu na rad bilo kog državnog tužioca može da se obrati ovoj Komisiji, koja će podnosioca pritužbe obavijestiti o donijetoj odluci.

Ovom prilikom izdvojimo i Komisiju za etički kodeks koju je, takođe, formirao Tužilački savjet. Ova Komisija utvrđuje da li je određeni državni tužilac svojim ponašanjem prekršio Etički kodeks državnih tužilaca. To znači da se svaki građanin, koji smatra da određeno ponašanje državnog tužioca nije u skladu sa Etičkim kodeksom državnih tužilaca, može obratiti ovoj Komisiji.

Tužilački savjet ima i druge zakonom i Ustavom definisane nadležnosti.

Boks I -Tužilački savjet utvrđuje predlog za razrješenje vrhovnog državnog tužioca, odlučuje o disciplinskoj odgovornosti državnih tužilaca, razmatra pritužbe na rad državnih tužilaca...

Boks II – Komisija za etički kodeks utvrđuje da li su državni tužioci svojim ponašanjem prekršili Etički kodeks državnih tužilaca.

U tabeli u nastavku sistematizovali smo nadležnosti državnih tužilaštava uz napomenu da su, kao što je prethodno navedeno, nabrojana najčešća krivična djela za koja mediji pokazuju interesovanje. Ukoliko niste sigurni u čijoj je nadležnosti krivično djelo koje istražujete budite slobodni da kontaktirate bilo kog od tužilaca portparola u Crnoj Gori i dobićete traženu informaciju.

	NADLEŽNOST
TUŽILAČKI SAVJET	-utvrđuje predlog za razrješenje vrhovnog državnog tužioca; -odlučuje o disciplinskoj odgovornosti državnih tužilaca; -razmatra pritužbe na rad državnih tužilaca; -Komisija za etički kodeks utvrđuje da li su tužioci prekršili Etički kodeks državnih tužilaca.
VRHOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO	- podiže zahtjev za zaštitu zakonitosti; -obavlja nadzor rada Specijalnog, viših i osnovnih državnih tužilaštva; -odlučuje o pritužbama na Rješenja o odbacivanju krivične prijave, koju su donijeli Specijalno ili viša državna tužilaštva; -postupa po Konvenciji ostvarivanju alimentacionih zahtjeva u inostranstvu; -postupa u predmetima međunarodne pravne pomoći.
SPECIJALNO TUŽILAŠTVO	-nadležno za krivična djela organizivanog kriminala, bez obzira na visinu zapriječene kazne; -nadležno za krivična djela visoke korupcije, pranje novca, terorizma i ratnih zločina; - nadležno za gonjenje javnih funkcionera koji su učinili krivična djela zloupotreba službenog položaja, prevara u službi, protivzakoniti uticaj, navođenje na protivzakoniti uticaj, primanje mita i davanje mita. *krivična djela visoka korupcija i krivična djela zloupotreba položaja u privrednom poslovanju i zloupotreba ovlašćenja u privredi, u nadležnosti su Specijalnog državnog tužilaštva, samo kada je izvršenjem ovih krivičnih djela pribavljena imovinska

	korist koja prelazi iznos od četrdeset hiljada eura.
VIŠA DRŽAVNA TUŽILAŠTVA	- nadležna za krivična djela za koja je, kao glavna kazna, propisana kazna zatvora preko deset godina: - ubistv; - silovanje; -izazivanje rasne,nacionalne i vjerske mržnje; -neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga; -pozivanje na nasilnu promjenu ustavnog uređenja,odavanje tajnih podataka, ugrožavanje bezbjednosti vazdušnog saobraćaja, povreda teritorijalnog integriteta; -udruživanje radi protivustavne djelatnosti, pripremanje djela protiv ustavnog uređenja, bezbjednosti Crne Gore; -odlučuje o pritužbama za preispitivanje rješenja o odbacivanju krivičnih prijava osnovnih državnih tužilaštava.
OSNOVNA DRŽAVNA TUŽILAŠTVA	-nadležna za krivična djela za koja je zakonom, kao glavna, propisana novčana kazna ili kazna zatvora do 10 godina*: - krađa, teška krađa, razbojništvo; - iznuda, prevara; -nasilničko ponašanje, teška tjelesna povreda; -nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici, nedavanje izdržavanja; -utaja poreza, zloupotreba službenog položaja, zloupotreba u privrednom poslovanju, nesavjestan rad u službi, primanje i davanje mita; - ugrožavanja bezbjednosti javnog saobraćaja i teško djelo protiv bezbjednosti javnog saobraćaja. * osim ako za pojedina od ovih krivičnih djela nije propisana nadležnost Specijalnog ili višeg državnog tužilaštva

4.Uloga i ovlaštenja tužilaca portparola

Zakonom o državnom tužilaštvu propisano je da informacije o radu državnog tužilaštva daju rukovodioci državnih tužilaštava ili lica koja oni ovlaste.

S tim u vezi, Uputstvom vrhovnog državnog tužioca o odnosu sa medijima iz maja 2015. godine,¹ navedeno je da rukovodioci državnih tužilaštava treba da imenuju, odnosno odrede državne tužioce, koji će pored svoje redovne tužilačke, obavljati i funkciju tužioca portparola.

Na taj način uspostavljen je pravni okvir i osnov za formiranje mreže tužilaca portparola, koji imaju dodatno zaduženje i obavezu da ispred svog državnog tužilaštva komuniciraju sa medijima.

To znači da predstavnici medija u svakom tužilaštvu imaju osobu od koje mogu da dobiju objašnjenje ili odgovor na pitanje. Podaci tužilaca portparola objavljeni su na internet stranici www.tuzilastvo.me i javno su dostupni medijima i drugim zainteresovanim javnostima.

BOKS I – Pravda ne treba da bude samo ostvarena, već i vidljiva.

Da bismo vam olakšali i doprinijeli da ova publikacija bude neka vrsta priručnika u vašem svakodnevnom radu kontakt podaci za svako državno tužilaštvo pojedinačno, odnosno svakog tužioca portparola, nalaze se i na kraju ove publikacije.

Cilj uspostavljanja instituta tužioca portparola u svakom državnom tužilaštvu pojedinačno, jeste da se decentralizacijom kanala komunikacije uspostavi veća transparentnost rada Državnog tužilaštva, uz dosljedno poštovanje Ustavom i zakonom utvrđenih granica javnosti rada.

Transparentnost je u osnovi pravičnosti sudskog postupka, a sa druge strane stoji i imperativ da pravda mora biti ne samo zadovoljena, već i vidljiva. Dakle, u obostranom interesu Državnog tužilaštva i medija je da se medijima omogući da na jasan, tačan i pravilan način obavještavaju javnost o krivičnim postupcima. Stoga su informacije koje medijima daju tužioci portparoli informacije od javnog značaja.

Prepoznajući važnost ovakvog otvorenog i transparentnog stava Državnog tužilaštva prema medijima, tužioci portparoli imaju centralnu ulogu da takav stav u svakodnevnom odnosu sa medijima dalje promovišu i unapređuju.

BOKS II – U svakom tužilaštvu imenovana je osoba zadužena za komunikaciju sa medijima, kako bi se obezbijedila veća transparentnost rada Državnog tužilaštva.

¹ Izmjene Uputstva za odnose sa medijima 2017. i 2020.godine

4.2. Tužioci portparoli

Boks I - Tužioci portparoli predstavnike medija vide kao partnere u informisanju javnosti o Državnom tužilaštvu.

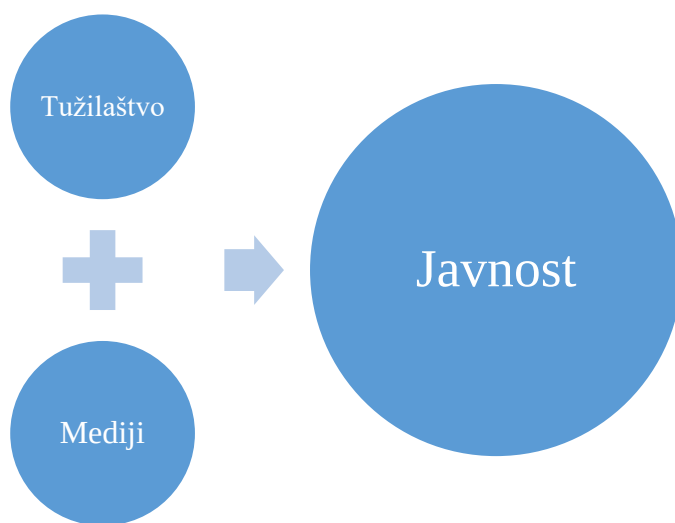
Tužioci portparoli svjesni su da su mediji posrednik između tužilaštva i javnosti, odnosno da je javnost krajnji korisnik informacija koje prenose mediji i da na taj način građani formiraju svoje stavove i ocjenjuju rad Državnog tužilaštva.

U tom smislu zajednički interes svih aktera ovog lanca komunikacije, a to su - Državno tužilaštvo, mediji i javnost - treba da se sastoji u afirmaciji osnovnog prava svakog građanina da dobije istinitu, tačnu i blagovremenu informaciju, čime se jačaju temelji pravne države i dobrog rada pravosuđa kao vitalne grane vlasti.

Taj odnos treba kontinuirano graditi, kao odnos partnerstva u procesu informisanja javnosti. U tužiocima portparolima predstavnici medija imaju partnera za ostvarivanje ovog cilja.

Svjesni da je javnost rada ne samo zakonska obaveza, već i najbolji način za predstavljanje svakodnevnog rada, tužioci portparoli nastoje da proaktivnim djelovanjem i dostupnošću, u granicama mogućeg, izlaze u susret očekivanjima medijima i pravu javnosti da zna, čime se i preveniraju dezinformacije i širenje glasina.

Uloga tužilaca portparola jeste da komplikovana zakonska rješenja, sudsku praksu, procesne dileme, pravne nedoumice i tumačenja zakona, sa kojima se svaki državni tužilac svakodnevno susrijeće, sažmu u informaciju koja je istovremeno razumljiva medijima i drugoj zainteresovanoj javnosti. Iz takvog dobrog odnosa, odnosa saradnje i povjerenja, korist može imati cjelokupno društvo-građani.

Tužioci portparoli imaju ulogu i da u direktnoj komunikaciji izgrade dobar i profesionalan odnos sa novinarima, naravno u skladu sa zakonskim ograničenjima, koja se nameću i jednoj i drugoj strani. To je ključ pravilnog informisanja medija o radu Državnog tužilaštva i ključ za plasiranje jasnih, potpunih i blagovremenih informacija o radu državnih tužilaštava.

Vodeći računa o značaju komunikacije, o pravu javnosti da zna, ali i o zakonskim ograničenjima u saopštavanju pojedinih informacija, državni tužioci koji obavljaju poslove tužilaca portparola prošli su brojne obuke o odnosima sa javnošću i kontinuirano se obučavaju za ovaj dio zaduženja. I ova publikacija predstavlja još jedan od načina na koji državni tužioci doprinose boljoj komunikaciji i razumijevanju sa medijima.

Boks II - Tužioci portparoli nastoje da, u direktnoj komunikaciji, izgrade dobar i profesionalan odnos sa novinarima, poštujući zakonska ograničenja.

4.3.Uputstvo za odnose sa medijima

Kao što je prethodno navedeno tužioci portparoli imenovani su na osnovu Uputstva za odnose sa medijima vrhovnog državnog tužioca.

Imajući na umu činjenicu da je broj elektronskih medija, u prvom redu portala, sve veći i da se i oni svakodnevno obraćaju državnim tužilaštvima, važno je da istaknemo da tužiocima portparolima Uputstvo za odnose sa medijima daje mogućnost da ne sarađuju sa medijima koji nemaju jasno istaknut impresum.

Boks I – Tužioci portparoli nemaju obavezu da sarađuju sa medijima koji nemaju jasno istaknut impresum.

Kao važna napomena Uputstva, koja može biti od značaja za predstavnike medija, jeste činjenica da nakon obavljenog uviđaja, medijima koji su prisutni na licu mjesta, informacije daje tužilac koji je obavio uviđaj.

Dakle, informacije o radu državnog tužilaštva daje rukovodilac ili tužilac portparol, kao i postupajući tužioci koji, nakon uviđaja, saopštavaju medijima osnovne informacije nakon obavljenog uviđaja.

To je obaveza svakog državnog tužioca i svaki državni tužilac koji obavlja uviđaj, kako je i naznačeno u Uputstvu, prema tome treba da se odnosi odgovorno i profesionalno.

Boks II – Nakon obavljenog uviđaja, osnovne informacije medijima saopštava postupajući tužilac, koji je obavio uviđaj.

5. Najčešća pitanja – zakonska ograničenja

Da bismo se bolje razumjeli, u ovom poglavlju ćemo se potruditi da, kroz konkretne primjere iz prakse, pokušamo da bliže objasnimo koje se informacije, na koji način i u kojoj fazi postupka mogu saopštavati.

Svjesni činjenice da predstavnici medija nisu uvijek zadovoljni informacijama koje dobijaju iz Državnog tužilaštva, da bi bolje razumjeli zbog čega je to tako, ukratko ćemo postaviti okvir u kojem se kreće komunikacija tužilaca portparola sa medijima, kada se radi o krivičnim postupcima.

Boks I–Državni tužioci su nadležni da gone učinioce krivičnih djela koja su propisana Krivičnim zakonikom i za koja je propisano gonjenje po službenoj dužnosti.

Državno tužilaštvo je jedinstven i samostalan državni organ koji obavlja poslove gonjenja učinilaca krivičnih djela za koja se gonjenje preduzima po službenog dužnosti. Da li neka radnja predstavlja krivično djelo ili ne najčešće je propisano u Krivičnom zakoniku Crne Gore, što znači da krivična djela ne treba tražiti u aktima niže pravne snage od zakona (pravilnici, uredbe) jer krivična djela ne mogu biti određena tim aktima.

Krivični zakonik Crne Gore, pored naziva krivičnog djela i opisa radnje koja predstavlja radnju izvršenja krivičnog djela, propisuje i krivičnu sankciju, tako da svaki novinar uvidom u odredbe Krivičnog zakonika može saznati koja krivična sankcija je predviđena za koje krivično djelo, kao i da li se za to krivično djelo gonjenje preduzima po službenoj dužnosti, dakle od strane nadležnog državnog tužioca.

Tužioci portparoli su svakako tu, da pomognu predstavnicima medija da razumiju zakonske odredbe i da ih u svakoj situaciji upute na njih.

Boks II – Krivična djela ne trebe tražiti u aktima niže pravne snage od zakona, pravilnicima, uredbama.

5.1.Primjeri iz prakse

Nadamo se da će ova publikacija doprinijeti da buduća komunikacija, ali i razumijevanje budu uspješniji. To je svakako dobar put za prevazilaženje određenih situacija sa kojima se tužioci portparoli susrijeću u praksi.

Iskustvo pokazuje da se u dijelu javnosti očekuje reakcija Državnog tužilaštva i u slučajevima kada su određeni događaji izvan tužilačke nadležnosti. Zbog toga je važno da napomenemo da nije svako postupanje, mimo određenih protokola, normi, pravila, krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti.

BOKS I – Nije svaki društveni događaj koji izaziva pažnju javnosti i kontroverzu krivičnopravno relevantan. Postoje i drugi nadležni državni organi koji, u okviru svojih nadležnosti, mogu da tretiraju nepropisna ponašanja pojedinaca ili grupa.

To što državni tužilac donese odluku da određena radnja ne predstavlja krivično djelo, ne znači da ta ista radnja nije i neće biti predmet ispitivanja, odnosno postupka pred drugim nadležnim organima, npr. Suda za prekršaje ili inspekcijskih organa.

Kao primjer mogu poslužiti uvreda i kleveta koje su lako prepoznatljive svakom novinaru, međutim te radnje od 2011.godine više ne predstavljaju krivično djelo, odnosno dekriminalizovani su. To u praksi znači da za njih više nijesu nadležni državni tužioci, već svako ko smatra da mu je takvom radnjom povrijeđeno pravo, zaštitu može zatražiti od nadležnog suda, u odgovarajućem parničnom postupku.

Tužioci portparoli i u takvim slučajevima imaju važnu ulogu, da pruže kvalitetne informacije kojima se objašnjava uloga, nadležnosti i ovlašćenja Državnog tužilaštva.

Svjesni smo značaja komunikacije i u ovakvim situacijama, kao i činjenice da je važno da predstavnicima medija objasnimo da nije svaki društveni događaj koji izaziva pažnju javnosti i kontroverzu i krivičnopravno relevantan. Postoje i drugi nadležni državni organi koji u okviru svojih nadležnosti mogu da tretiraju razna nepropisna ponašanja pojedinaca ili grupa.

Zbog prethodno navedenog ohrabrujemo predstavnike medija da u komunikaciji sa tužiocima portparolima kada god su u nedoumici, provjere da li je za neki događaj nadležno državno tužilaštvo, odnosno da li neko ponašanje predstavlja radnju izvršenja nekog krivičnog djela za koje se gonjenje preduzima po službenoj dužnosti.

BOKS II – Uvreda i kleveta od 2011.godine ne predstavljaju krivično djelo.

5.2. Komunikacija kao rješenje

Očigledan primjer situacije u kojoj do izražaja dolazi potreba za direktnom komunikacijom između tužilaca portparola i predstavnika medija, kako bi se bliže objasnio kontekst određenog pravnog pitanja, jesu situacije u kojima državni tužioci obavijeste medije da, na primjer, ne postoje osnovi sumnje da je izjavom nekog lica (koja je predmet interesovanja medija) izvršeno krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti. U medijima se ovakav odgovor državnog tužilaštva, nerijetko, plasira kao pitanje nerada ili nekompetentnosti državnih tužilaca.

Ovakve situacije nameću potrebu ne samo za direktnom komunikacijom, već su pokazatelj da tužioci portparoli u određenim situacijama, u mjeri mogućeg, moraju dati dodatna objašnjenja.

Stoga je u ovakvim i sličnim situacijama važno da novinar, u direktnoj komunikaciji sa tužiocem portparolom, omogući javnosti potpuni kontekst i obezbijedi da informacija koja se plasira sadrži i protivurječna mišljenja što je, shodno praksi Evropskog suda za ljudska prava, srž prava na slobodu izražavanja.

Dakle, u interesu pravilnog informisanja javnosti jeste omogućavanje čitaocu uvid i u protivurječna mišljenja, jer se na taj način mogu izbjeći česte zamke- brz i pogrešan prikaz činjenica, prekomjerno pojednostavljivanje ili sumiranje, kao i izvrtanje činjenica.

5.3. Pretpostavka nevinosti

Centralni subjekt krivičnog postupka jeste okrivljeni, koji pred sud dolazi na osnovu optužnog akta ovlaštenog tužioca. Napominjemo da samo sud, može utvrditi da li je okrivljeni učinio krivično djelo i izreći odgovarajuću krivičnu sankciju u skladu sa Krivičnim zakonikom.

Iako ćemo o tome detaljnije govoriti u posebnom dijelu ove publikacije, za bolje razumijevanje ukazujemo da se u pretkrivičnom (izviđaj) i krivičnom postupku, u zavisnosti od faze postupka, za lice protiv kojeg se vodi postupak mogu koristiti termini- osumnjičeni, okrivljeni, optuženi, osuđeni. Međutim, predstavnici medija neće pogriješiti ako u bilo kojoj fazi pretkrivičnog i krivičnog postupka koriste termin - **okrivljeni**. Takvu mogućnost ostavlja i Zakonik o krivičnom postupku.

Boks I – Pretpostavka nevinosti – jedno od osnovnih načela na kojima počiva krivični postupak. Svako se smatra nevinim, dok se njegova krivica ne utvrdi pravosnažnom sudskom odlukom.

Kada govorimo o okrivljenom, važno je da napomenemo da je obaveza svih, državnih tužilaca, drugih državnih organa, medija, javnih ličnosti i cjelokupne javnosti, da poštuju pretpostavku nevinosti, kao jedno od osnovnih načela na kojima počiva krivični postupak.

Sa stanovišta zaštite osnovnih ljudskih prava i sloboda, ova obaveza se imperativno odnosi na sve i u svakom saopštenju za javnost ili odgovoru na novinarsko pitanje, tužilac portparol novinarima ukazuje da se svako smatra nevinim dok se njegova krivica za krivično djelo ne utvrdi pravosnažnom sudskom odlukom.

Na važnost poštovanja pretpostavke nevinosti ukazuju i Ustav Crne Gore ali i svi relevantni međunarodni dokumenti koji se bave zaštitom ljudskih prava. Takođe se i Zakon o javnom informisanju i medijima bavi ovim pitanjem, a Kodeks novinara/ki Crne Gore u svojim osnovim načelima ukazuje novinarima da moraju uvažavati pretpostavku da je svako nevin dok se ne dokaže suprotno.

Svrha ovakvog načela jeste da se lice protiv kojeg se vodi krivični postupak zaštiti od prekomjernog ograničenja prava. Stoga je važno da svi skupa doprinesemo da se izbjegne svaka formulacija kojom se okrivljeni označava kao izvršilac određenog krivičnog djela prije nego što to sud utvrdi u pravosnažnoj presudi.

Iz tog razloga tužioci portparoli u svojim saopštenjima za javnost, ali i u odgovorima na novinarska pitanja uvijek ukazuju o kojem stepenu sumnje se radi u odnosu na određeno lice kao mogućeg izvršioca krivičnog djela (osnov sumnje, osnovana sumnja).²

BoksII - Predstavnici medija neće pogriješiti ako, u bilo kojoj fazi pretkrivičnog i krivičnog postupka, za lice protiv kojeg se vodi postupak - **okrivljeni**.

5.4. Kršenja prava pojedinaca

Brojni su slučajevi u kojima se u izvještavanju o određenim krivičnim djelima navodilo puno ime i prezime, fotografija i drugi lični podaci o licima koja su se označavala kao učinioci krivičnog djela, a da kasnije ta lica ne budu pravosnažno osuđena.

Takvo kršenje prava pojedinca naročito su teška u sredinama kao što je naša.

Zbog toga je važno da istaknemo, da je uloga tužioca da prikuplja sve dokaze, kako one koji idu na štetu, tako i one koji idu u korist okrivljenom.

Prikupljene dokaze državni tužilac zastupajući optužbu predstavlja sudu na glavnom pretresu, a sud ih na glavnom pretresu provjerava.

² Pojmovi su detaljnije objašnjeni u posebnom poglavlju

5.5.Saslušanja

U praksi tužilaca portparola u odnosu sa medijima, povodom prikupljanja dokaza, pojavila su se određena pitanja kojima se vrijedi pozabaviti u ovom poglavlju.

Često se susriječemo sa novinarskim pitanjima poput:

-Da li je saslušan Marko Marković ?

-Kada će se održati saslušanje Marka Markovića, kako bismo ispred zgrade tužilaštva poslali novinarsku ekipu i kamermana?

Iako to činimo u svakodnevnoj komunikaciji, važno je da i u ovoj publikaciji, koja će, nadamo se, pomoći da se bolje razumijemo, napomenemo da od tužilaca portparola predstavnici medija ne mogu dobiti ove informacije.

Pored pretpostavke nevinosti o kojoj je ranije bilo riječi, koja može biti ugrožena davanjem potpunog odgovora na ovakva pitanja, postavlja se i pitanje obaveze državnog tužioca da informisanjem javnosti ne ugrozi postupak, naročito u najranijim fazama - izviđaju i istrazi, koji su i centralna faza postupka za prikupljanje svih neophodnih dokaza za potpuno razjašnjenje krivičnopravne stvari.

Kada se tužilac potparol i novinar suoče sa ovakvom situacijom jasno je da su njihovi interesi naizgled u konfliktu, a zapravo imaju zajednički interes da pravda bude zadovoljena i da javnost bude o tome obaviještena, kako bi pravda bila i vidljiva.

BOKS

Objavljivanje određenih informacija prije vremena može ugroziti postupak i/ili istovremeno predstavljati upozorenje za učinioce krivičnog djela i saučesnike.

Interes novinara je da što potpunije izvijesti javnost o konkretnom krivičnom postupku, pa i o ovom aspektu postupka, kada će i da li će neko lice biti saslušano, u određenom procesnom svojstvu, a interes državnog tužioca je da obavijesti javnost da preduzima sve neophodne mjere i radnje u cilju rasvjetljavanja činjeničnog stanja, ali i da zaštiti ono što predstavlja njegovu, uslovno rečeno, strategiju za prikupljanje dokaza, na način da najavljuvanjem sprovođenja određenih dokaznih radnji ne ugrozi interes izviđaja.

U tužilačkoj praksi se događalo da objavljivanje informacije o budućem saslušanju nekog lica dovede do bjekstva tog ili lica koje smatra da ima interes od bjekstva, u cilju izbjegavanja lišenja slobode, odnosno odgovornosti ili kada je na primjer najavljuvanjem radnje dokazivanja - pretresanje lica, stana ili prostorija došlo do toga da su određeni dokazi sakriveni ili uništeni. Brojni su primjeri na koji način se objavljivanjem više informacija nego što je dozvoljeno mogu ugroziti interesi izviđaja ili istrage.

5.6. Informacije koje se (ne) mogu saopštiti

Iz svega navedenog, jasno proizilazi da je opravdano i zakonsko ograničenje da se u slučaju informisanja javnosti o radu u pojedinom predmetu, mogu davati samo informacije o radnjama koje su preduzete ili koje se preduzimaju, bez navođenja imena učesnika u postupku i bez sadržaja preduzetih radnji.

Informacije koje bi mogle uticati na vođenje postupka ne mogu se učiniti dostupnim javnosti. Ova ograničenja bliže su utvrđena Zakonikom o krivičnom postupku, Zakonom o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku, Krivičnim zakonikom Crne Gore, Zakonom o državnom tužilaštvu i Zakonom o slobodnom pristupu informacijama.

Boks I – Tužioci portparoli u direktnoj komunikaciji sa predstavnicima medija objasniće zbog čega u određenoj fazi postupka ne mogu da saopšte određene informacije

Kao rješenje ovakve situacije ponovo se nameće direktna komunikacija novinara sa tužiocima portparolima koji će, na jasan i jednostavan način, objasniti zašto u tom trenutku nisu u mogućnosti da saopšte konkretnu informaciju i da najave da će potpuniju informaciju saopštiti u momentu kada se za to steknu zakonski uslovi.

Smatramo da će obostrano razumijevanje doprinijeti da se izbjegnu situacije da preuranjeno novinarsko izvještavanje ugrozi krivični postupak, već da se mora pravilno procijeniti adekvatan trenutak kada je moguće pružiti informaciju, a da to ne utiče na uspjeh operativno istražnih radnji tužilaštva i policije u najranijoj fazi otkrivanja krivičnog djela i pronalaženja učinioca.

Slična novinarska pitanja se u praksi pojavljuju i u odnosu na svjedoke i druge učesnike u krivičnom postupku. I u tom slučaju postoji ograničenje u pogledu saopštavanja imena i prezimena tih lica i drugih podataka o njima, kao i ograničenje u pogledu sadržine preduzetih dokaznih radnji.

Boks II – Maksimalna zaštita privatnosti maloljetnih učesnika u postupku je imperativ

Dakle, bez obzira na interesovanje javnosti, takve podatke, u skladu sa važećim propisima, državni tužioci ne mogu saopštiti. Ovdje treba posebno istaći neophodnost zaštite privatnosti maloljetnih učesnika u krivičnom postupku, kao jednoj od najranjivijih kategorija u oblasti krivičnog prava.

5.7. Balans između prava javnosti da zna i zaštite prava pojedinca

Važno je da se osvrnemo i na potrebu traženja balansa između prava na slobodu izražavanja i informisanja sa jedne, a sa druge strane zaštite pretpostavke nevinosti i prava na poštovanje ličnog i porodičnog života. Iako naizgled suprotstavljena, ova prava su temelj savremenog koncepta ljudskih prava u demokratskom društvu. Dostizanje balansa između njih, u svakoj konkretnoj situaciji, predstavlja imperativ, upravo zbog činjenice da se radi o temelju savremenog koncepta ljudskih prava.

Pitanje osjetljivosti ovog balansa naročito se može ilustrovati na primjeru postupaka u kojima učestvuju maloljetna ili druga ugrožena lica (žrtve krivičnih djela diskriminacije, protiv polne slobode i sl.), kojima je potrebna zaštita i u toku postupka.

Smatramo da državni tužioci i novinari, pojedinačno, ali i u zajedničkoj komunikaciji moraju voditi računa da ne ugroze ovaj delikatni balans. To nas opet vraća na direktnu saradnju koja će dovesti do pravilne mjere, između interesa da javnost bude pravovremeno i potpuno obaviještena o konkretnom krivičnom postupku, ali da se time ne ugroze interesi krivičnog postupka, niti prava lica koja su učesnici u postupku.

Uz razumijevanje činjenice da je novinarima neophodno da dobiju što više informacija, tužioci portparoli će im pružiti informacije na pitanja koja se odnose na preduzete dokazne radnje sprovedene u konkretnom postupku (bez navođenja sadržine preduzetih radnji), kao i odluku koja je donijeta u konkretnom predmetu.

5.8.Dostupni podaci

U praksi se često susriječemo sa pitanjem o statističkim podacima o broju lica protiv kojih je vođen krivični postupak zbog nekog krivičnog djela ili grupe krivičnih djela, po godinama, tužilaštvima i slično. Važno je da napomenemo da statistički podaci ove sadržine ulaze u godišnji Izvještaj o radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva i objavljuju se na internet stranici tužilaštva.

To znači da je riječ o javno dostupnim podacima, čime se olakšava istraživanje i analiza podataka. Dešava se, u praksi, da novinari od tužilaca portparola očekuju selekciju i analizu podataka, po kriterijumima za koje su oni zainteresovani, zbog čega ljubazno upućujemo na javno dostupne Izvještaje o radu, te da je predstavnicima medija omogućeno da analiziraju i klasifikuju podatke koji su im potrebni.

[Boks – Statistički podaci o broju lica protiv kojih je vođen krivični postupak, broju i vrsti krivičnih djela javno su dostupni podaci.](#)

Pored toga, redovno se na internet stranici svakog tužilaštva objavljuju informacije o potvrđenim optužnicama, rješenja o angažovanju advokata - branilaca po službenoj dužnosti, njihove naknade, kao i programi rada, planovi integriteta, pravilnici i druga važna dokumenta, kao i zaključeni sporazumi o priznanju krivice.

Kada je bilo koji građanin zainteresovan za ove podatke, tužioci portparoli ga upućuju na internet stranicu državnog tužilaštva, gdje su dostupne tražene informacije. Bez obzira na to tužioci portparoli uvijek su dostupni za saradnju i komunikaciju.

5.9.Evidencija

U posljednje vrijeme susreli smo se sa novinarskim pitanjima koja se odnose na broj krivičnih postupaka koji se vode protiv predstavnika određenih profesija (vještaka, advokata, samih novinara).

Kada je riječ o pitanjima poput ovih, radi boljeg razumijevanja smatramo da je važno da ukažemo da se u Državnom tužilaštvu upisnici vode po licima, a ne po zanimanjima koja ta lica obavljaju i da stoga nismo u mogućnosti da podatke statistički obrađujemo po kriterijumu - zanimanje, jer takav kriterijum ne postoji u upisnicima, koje su državna tužilaštva, po zakonu, dužna da vode.

Boks- Tužilaštvo ne vodi evidenciju po profesijama. Takav kriterijum ne postoji u upisnicima.

U situacijama kada se dobije pitanja poput – *koliko krivičnih postupaka se vodi protiv konkretnog lica, na primjer Marka Markovića, i za koja krivična djela?* - vođeni razlozima koje smo prethodno opširnije objasnili, predstavnicima medija tužioci portparoli pokušavaju da objasne da Tužilaštvo daje informaciju o fazi krivičnog postupka u predmetu formiranom po konkretnoj krivičnoj prijavi protiv konkretnog lica.

To znači da predstavnici medija ne mogu dobiti odgovor na pitanje:

-Koliko krivičnih postupaka se vodi protiv Marka Markovića?

ali će dobiti odgovor na drugačije formulisano pitanje:

- U kojoj fazi je postupak i koje su radnje preduzete u predmetu formiranom protiv Marka Markovića po krivičnoj prijavi koju je podnio Petar Petrović.

5.10. Komentarisanje

Uočili smo u posljednje vrijeme i da se pojavljuju pitanja poput:

„Kako komentarišete da je tužilaštvo u ovom slučaju donijelo ovakvu, a u drugom slučaju drugačiju odluku?“

ili

„Zašto tužilaštvo ima takav stav, kad je Marko Marković rekao da on misli drugačije?“.

Uz puno uvažavanje interesovanja medija za pravna pitanja koja su specifičnost svakog konkretnog predmeta, smatramo da je važno da ukažemo na neophodnost shvatanja razlike između nedovoljnog broja informacija ili nedovoljno jasno objašnjavanja neophodnih procedura (što jeste obaveza državnog tužilaštva) od onoga što je iznošenje pravne argumentacije o suštini konkretne pravne stvari.

Boks – Tužioci ne mogu da komentarišu predmete, samo da daju informacije o preduzetim radnjama, bez navođenja njihove sadržine.

Obaveza državnog tužioca nije da u medijima komentariše bilo koji pojedinačni predmet, već da to čini odgovarajućom pravnom argumentacijom tokom sudskog postupka. Dakle, komentari su jedno i tužioci portparoli na njih nemaju pravo, osim u sudskom postupku, dok su informacije koje se saopštavaju medijima drugo, i one treba da budu jasne, pouzdane i nedvosmislene. Navedeni stav proizilazi i iz preporuka koje je dao Konsultativni savjet evropskih tužilaca u Mišljenju broj 8(CCPE, 2013.godine).

5.11.Uvid u spise predmeta

Zvog činjenice da predstavnici medija od tužilaca portparola u određenim predmetima traže uvid u spise predmeta, važno je da napomenemo da je zakonom jasno definisano - ko i kad ima pravo na uvid u spise predmeta.

Pravo na uvid u spise predmeta obuhvata pravo razgledanja, prepisivanja, preslikavanja i snimanja dokaza koji služe za utvrđivanje činjenica u postupku.

To pravo imaju oštećeni i njegov punomoćnik, osim u slučaju kada bi uvid u spise predmeta prije saslušanja uticao na iskaz oštećenog, pravo na uvid, oštećeni i njegov punomoćnik, stiču nakon što oštećeni bude saslušan.

Okrivljeni i branilac imaju pravo na uvid u spise predmeta nakon saslušanja okrivljenog ili nakon podnošenja privatne tužbe.

Boks – Uvid u spise predmeta pod zakonskim uslovima imaju oštećeni i njegov punomoćnik, kao i okrivljeni i njegov branilac. Uvid u spise predmeta nije moguće ostvariti na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama.

Međutim i ovim licima se u izviđaju i istrazi može uskratiti pravo na uvid u dio spisa predmeta, ako bi time bila ugrožena svrha istrage, nacionalna bezbjednost i zaštita svjedoka, što u daljem postupku ne smije ugroziti pravo na odbranu, o čemu, Rješenjem, odlučuje državni tužilac. Nakon potvrđivanja optužnice, okrivljeni i branilac imaju pravo na uvid u spise predmeta u cjelini.

Bitno je znati i da se, shodno pravnom stavu Vrhovnog suda Crne Gore³, uvid u sudske, pa samim tim i u tužilačke krivične spise, ne može se obavljati na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama, već isključivo na osnovu procesnih zakona - Zakonika o krivičnom postupku.

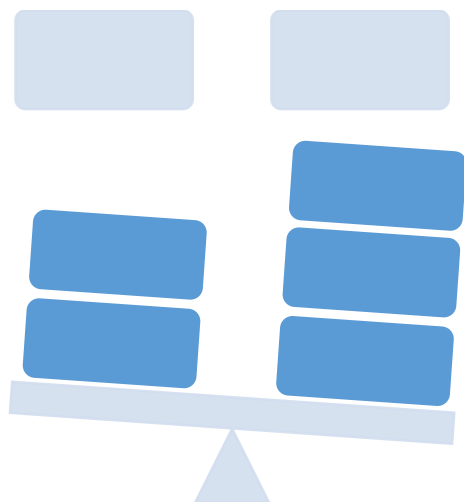
³ Upravno odjeljenje Vrhovnog suda Crne Gore, Su VI. br. 60/11 od 06.07.2011. godine

5.12. Tužilaštvo kao druga strana

Kako bi se izbjeglo objavljivanje neprovjerenih informacija i ovim putem ukazujemo da su tužioci portparoli uvijek dostupni za provjeru podataka do kojih novinar, koristeći svoje izvore, može da dođe.

Tužioci i portparoli imaju zajednički zadatak – objektivno i tačno informisanje. Upravo zbog toga pozivamo sve predstavnike medija da budu slobodni da, prije objavljivanja, provjere informacije do kojih dođu iz drugih izvora.

I za tužioce i za medije činjenice su neprikosnovene. Bitna razlika je u tome što tužioci nemaju pravo na slobodni komentar, a novinari imaju. Riječ je o važnoj razlici i ovom publikacijom, ni u kom slučaju, ne želimo da umanjimo pravo predstavnika medija na slobodan komentar, već da damo doprinos većem stepenu međusobnog razumijevanja.

Boks – Tužioci portparoli dostupni su predstavnicima medija za provjeru informacija prije objavljivanja

6. Objašnjenje pojmova

Svjesni činjenice da je terminologija koja se koristi u pravu često komplikovana i nerazumljiva u ovom poglavlju nastojaćemo da, na jednostavan i razumljiv način, objasnimo zakonske propise i pravne procedure.

Na taj način će vam postupanje, ali i sama terminologija, biti jasniji. Nastojali smo da objasnimo termine za koje smo primjetili da vam nisu dovoljno jasni, a često se koriste.

Ukoliko postoji termin koji u ovom dijelu nije objašnjen, a koji nije dovoljno jasan, ohrabrujemo predstavnike medija da, prije objavljivanja određenih informacija, kontaktiraju tužioce portparole koji će vam dati precizno objašnjenje.

6.1. Ograničenje slobode učiniocu krivičnog djela

Da bismo objasnili na koji način se može ograničiti sloboda učiniocu krivičnog djela, važno je da napomenemo da u krivičnom postupku postoje tri režima ograničenja slobode učinioca krivičnog djela.

To su: lišenje slobode⁴, zadržavanje i pritvor.

Po pravilu lišenje slobode obavlja policija i o tom vidu ograničenja slobode učinioca krivičnog djela ne donosi se nikakva posebna odluka, ali je policijski službenik koji neko lice liši slobode, dužan da o tome napravi službenu zabilješku u koju unosi vrijeme i mjesto lišenja slobode i razloge lišenja slobode. Službenu zabilješku sa tim podacima službenik policije dostavlja državnom tužiocu.

Lišenje slobode može trajati najduže 24 časa, a policijski službenik koji je neko lice lišio slobode dužan je da to lice odmah sprovede državnom tužiocu radi saslušanja, a najkasnije u ovom roku od 24 časa. Ukoliko se to ne dogodi, policija je dužna da lice lišeno slobode odmah pusti na slobodu.

Zakon⁵ prepoznaje mogućnost da svako ko zatekne učinioca krivičnog djela u njegovom izvršenju može to lice da liši slobode, što znači da i druga lica, samim tim i građani, mogu neko lice da liše slobode. Ove situacije u praksi nisu tako česte, ali je važno napomenuti da su i u slučaju da se ovakva situacija dogodi, građani dužni da o tome obavijeste državnog tužioca i policiju i predaju im lice koje su lišili slobode.

BOKS I Lišenje slobode može trajati najduže 24 časa, a policijski službenik koji je neko lice lišio slobode dužan je da to lice odmah sprovede državnom tužiocu radi saslušanja, a najkasnije u ovom roku od 24 časa

⁴ Zakonski propisi ne prepoznaju termin hapšenje, zbog čega predstavnici pravosuđa koriste termin lišenje slobode, što ne znači da predstavnici medija, kao i ukupna javnost ne mogu da nastave sa upotrebom termina hapšenje.

⁵ Zakonik o krivičnom postupku

Kada policija dovede⁶ lice lišeno slobode državnom tužiocu radnja koja slijedi nakon toga jeste saslušanje.

Kada državni tužilac sasluša lice u svojstvu osumnjičenog, nakon toga donosi odluku da li će to lice biti pušteno da se brani sa slobode ili će mu biti određeno zadržavanje.

BOKS II

Tužilac nakon saslušanja može da odredi zadržavanje do 72 sata. Ne postoji tužilački pritvor.

Dakle, državni tužilac eventualno može da donese odluku o zadržavanju, nikako o pritvoru, tako da preporučujemo da izbjegavate sintagmu tužilački pritvor, jer takav institut ne postoji. Državni tužilac može da odredi isključivo zadržavanje koje može da traje najduže 72 sata. Ova 72 sata računaju se od sata u kom je lice lišeno slobode.

Riječ je o zadržavanju do 72 sata, a ne od 72 sata, kako se najčešće može čuti u medijima, jer se zadržavanje može ukinuti i prije isteka tog roka, odlukom državnog tužioca, koji ga je odredio ili odlukom sudije za istragu nadležnog suda, po žalbi odbrane.

Kada nakon saslušanja donese odluku o zadržavanju određenog lica državni tužilac je dužan da o tome donese posebno rješenje.

U tom rješenju se, između ostalog, moraju navesti razlog za zadržavanje i osnovanost sumnje da je zadržano lice učinilo krivično djelo. To rješenje uručuje se osumnjičenom i njegovom braniocu najkasnije u roku od 2 sata. Zadržano lice i njegov branilac imaju pravo žalbe na rješenje o zadržavanju koje izjavljuju sudiji za istragu nadležnog suda i to u roku od 8 sati od trenutka prijema rješenja. Sudija za istragu u obavezi je da odluku o žalbi donese u roku od 4 časa od njenog prijema. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

BOKS III

Tužilac određuje zadržavanje do 72 sata, a ne od 72 sata, kako se najčešće može čuti u medijima, jer se zadržavanje može ukinuti i prije isteka tog roka.

Treći vid lišenja slobode u krivičnom postupku jeste pritvor.

Pritvor se po ustavnom uređenju može odrediti samo odlukom nadležnog suda. Kao što je prethodno navedeno, samo sud može odrediti pritvor, ne mogu ga odrediti ni policija ni tužilac, niti postoji zakonska mogućnost da tužilac odredi pritvor. Sud određuje pritvor, takođe obrazloženim rješenjem, koje se uručuje državnom tužiocu, osumnjičenom i braniocu.

Napominjemo da se pritvor može odrediti samo na predlog državnog tužioca, što znači da sud ne može odrediti pritvor po službenoj dužnosti.

Protiv rješenja o određivanju pritvora državni tužilac, osumnjičeni, njegov branilac imaju pravo žalbe o kojem odlučuje vijeće suda.

⁶ Zakonski termin je dovede, a ne privede

Pritvor u redovnom postupku može trajati do trideset dana, s tim što se i nakon isteka ovog roka on može produžiti, u redovnom postupku najduže za još pet mjeseci. Dakle, ukupno u redovnom postupku pritvor može trajati 6 mjeseci. Ako se do tog momenta ne podigne optužnica, pritvoreno lice se pušta na slobodu.

U skraćenom postupku ne postoji mogućnost za produženje pritvora, već on traje najduže trideset dana. U okviru tog roka državni tužilac mora da donese odluku u krivičnom predmetu.

BOKS I Pritvor se na predlog državnog tužioca, može odrediti samo odlukom nadležnog suda. Sud ne može odrediti pritvor po službenoj dužnosti.

6.2.Osnov sumnje/osnovana sumnja

Od predstavnika pravosuđa često možete čuti da u određenim slučajevima postoji osnov sumnje da je određeno lice učinilo krivično djelo, dok u drugim slučajevima govori o osnovanoj sumnji da je određeno lice učinilo krivično djelo. Potrudimo se da objasnimo u čemu je razlika između osnova sumnje i osnovane sumnje.

U krivičnopravnoj teoriji pod pojmom osnov sumnje podrazumijeva se skup činjenica koje posredno ukazuju da je učinjeno krivično djelo i da je određeno lice učinilac tog krivičnog djela.

Osnov sumnje je prvi korak u krivičnom postupku koji vodi do eventualnog utvrđivanja krivice učinioca, odnosno činjenice da je učinjeno krivično djelo.

Ovaj korak podrazumijeva i da određeni državni organi moraju, po službenoj dužnosti, da reaguju i u postupku počnu da preduzimaju mjere i radnje iz svoje nadležnosti. To su u prvom redu policija i državno tužilaštvo.

Boks I – Osnov sumnje – skup činjenica koje posredno ukazuju da je učinjeno krivično djelo i da je određeno lice učinilac tog krivičnog djela. Manji stepen izvjesnosti da je određeno lice učinilo krivično djelo.

Osnovana sumnja, predstavlja korak dalje od osnova sumnje i u krivičnopravnoj teoriji se definiše kao skup činjenica koje neposredno ukazuju da je neko lice učinilo krivično djelo.

Osnovna razlika između osnova sumnje i osnovane sumnje jeste u tome, što se pod terminom osnovana sumnja podrazumijeva veći stepen sumnje ili izvjesnosti da je određeno lice učinilo krivično djelo. Kada govorimo o osnovanoj sumnji da je određeno lice učinilo krivično djelo, onda se podrazumijeva sprovođenje istrage ili podnošenje optužnog predloga. To je, zapravo, jedan od osnovnih uslova za određivanje pritvora, za razliku od osnova sumnje kada policija ili državno tužilaštvo prikupljaju određene dokaze

Kada za određeno lice postoji osnov sumnje da je učinio krivično djelo, onda se zbog toga ne može odrediti pritvor, niti se može odrediti sprovođenje istrage, odnosno to lice se ne može staviti pod optužbu.

Boks II - Osnovana sumnja – skup činjenica koje neposredno ukazuju da je neko lice učinilo krivično djelo. Veći stepen izvjesnosti da je određeno lice učinilo krivično djelo.

6.3. Izviđaj/ istraga

Kada je objašnjena razlika između osnova sumnje i osnovana sumnje lakše će se razumjeti razlika između izviđaja i istrage.

Izviđaj je faza postupka koji podrazumijeva postojanje indicija ili osnova sumnje da je učinjeno krivično djelo ili da je određeno lice učinilo krivično djelo.

U okviru izviđaja, prije svega postupaju policija i državno tužilaštvo, s tim što mogu postupati i neki drugi državni organi (inspekcijski, carinski, poreksi organi, vojna policija i dr.) kojima je jedna od funkcija otkrivanje krivičnih djela i učinilaca.

Boks I– Izviđaj – faza postupka u kojoj postoji osnov sumnje da je određeno lice učinilo krivično djelo.

Kad taj stepen sumnje, na osnovu prikupljenih dokaza i podataka, preraste iz osnova sumnje u osnovanu sumnju državni tužilac donosi naredbu o sprovođenju istrage.

To je već druga faza krivičnog postupka koja podrazumijeva vođenje istrage protiv određenog lica za određeno krivično djelo na osnovu naredbe. Ta istraga će ili završiti naredbom o obustavi istrage, ukoliko se taj stepen osnovane sumnje dovoljno ne potkrijepi da bude potreban za podizanje optužnice ili eventualno podizanjem optužnice kada se ona dostavlja sudu i nakon što prođe postupak kontrole i bude potvrđena počinje onaj glavni krivični postupak koji se odvija pred sudom – a zove se glavni pretres.

Na osnovu prethodno navedenog možemo rezimirati i konstatovati da je istraga faza postupka koja podrazumijeva postojanje osnovane sumnje da je određeno lice učinilo krivično djelo, za razliku od izviđaja koji, po pravilu, podrazumijeva postojanje osnova sumnje da je određeno lice učinilo krivično djelo.

U okviru istrage, kao faze postupka, prikupljaju dokazi i podaci potrebni državnom tužiocu da odluči da li će podići optužnicu ili obustaviti istragu. Istraga se može voditi samo protiv određenog lica, za određeno krivično djelo, a moguće je i njeno proširenje protiv drugog ili drugih lica, za drugo ili druga krivična djela.

Boks II - Istraga – faza postupka u kojoj postoji osnovana sumnje da je određeno lice učinilo krivično djelo.

6.4. Izviđaj/uviđaj

Zbog činjenice da se u javnosti često ne pravi razlika između pojmova izviđaj i uviđaj, nastojaćemo da maksimalno pojednostavimo ova dva termina, kako biste ih lakše razumjeli.

Kao što smo utvrdili, izviđaj je faza postupka, koja podrazumijeva postojanje osnova sumnje da je određeno lice učinilo krivično djelo. U okviru ove faze prikupljaju se dokazi, obavještenja i podaci potrebni državnom tužiocu da donese odluku da li će odbaciti krivičnu prijavu, sprovesti istragu ili će podnijeti sudu optužni predlog

Boks I – Izviđaj – faza postupka

Uviđaj ne predstavlja fazu postupka, već je riječ o dokaznoj radnji, koja podrazumijeva neposredna opažanja, odnosno utvrđivanje činjenice koje mogu biti važne za postupak i njihovo dokumentovanje od strane organa postupka policije, državnog tužioca, ali i suda. Na uviđaj koji se obavlja na mjestu na kom je došlo do nekog događaja, mogu se pozvati i lica kriminalističkotehničke ili druge struke i sudski vještak, kako bi pružila potrebnu pomoć organu koji vrši uviđaj.

Boks II - Uviđaj – dokazna radnja.

6.5. Optužba/ optužni predlog/optužnica

Između pojmova koji su za javnost, možda i previše, slični termini, u pravu postoje konkretne razlike koje ćemo nastojati da objasnimo.

Optužba predstavlja opšti naziv za akt tužioca u kom su navedena obilježja i pravna ocjena krivičnog djela. Pod ovim pojmom se podrazumijevaju i optužnica, optužni predlog, privatna tužba i druga⁷.

Optužnica podrazumijeva optužni akt u redovnom krivičnom postupku, za krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora preko 5 godina ili teža. Svaka optužnica, koja mora da sadrži obrazloženje, dostavlja se nadležnom sudu na kontrolu. U postupku kontrole, sud utvrđuje da li optužnica ima nedostataka. Ukoliko se utvrdi da nedostataka nema ili da nema potrebe da se istraga sprovede ili dopuni, sud će potvrditi optužnicu. Na taj način stiču se uslovi da optužnica stupi na pravnu snagu. Optužnica se podiže pred nadležnim sudom.

Boks I- Optužnica – optužni akt za krivična djela za koja je kazna preko 5 godina zatvora ili teža.

⁷ postoji i predlog za izricanje mjere bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi ili predlog za izricanje mjere bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja na slobodi, za neuračunljive učinioce kažnjivih djela koja su u zakonu predviđena kao krivično djelo i predlog o kažnjavanju bez glavnog pretresa, kao i predlog za izricanje krivičnih sankcija maloljetnim učinocima krivičnih djela.

O optužnici, dakle, govorimo, u redovnom, dok se optužni akt u skraćenom krivičnom postupku zove optužni predlog, koji se odnosi na krivična djela za koja se može izreći kazna do 5 godina zatvora. Optužni predlog ne sadrži obrazloženje i sud ne obavlja njegovu kontrolu i potvrđivanje. Optužni predlog se podnosi nadležnom sudu.⁸

Optužni akt prema maloljetniku naziva predlog za izricanje krivične sankcije.

Boks II Optužni predlog – optužni akt koji se odnosi na krivična djela za koja se može izreći kazna do 5 godina zatvora.

Boks III - Predlog za izricanje krivične sankcije - optužni akt prema maloljetnom licu.

6.6. Skraćeni/ redovni postupak

Da bi bilo jasnije u kojim situacijama govorimo o podnošenju optužnog predloga, a u kojim o podizanju optužnice, važno je da objasnimo šta podrazumijeva redovni, a šta skraćeni krivični postupak.

Krivični postupak obuhvata prethodni i glavni postupak. Prethodni postupak obuhvata izviđaj i/li istragu, dok glavni postupak podrazumijeva glavni pretres i žalbeni postupak.

U prethodnom postupku se predmet izviđa i/li istražuje, a glavni postupak je stadijum krivičnog postupka u kojem se o predmetu postupka sudi.

Boks I - Krivični postupak obuhvata prethodni i glavni postupak. Prethodni postupak obuhvata izviđaj i/li istragu, dok glavni postupak podrazumijeva glavni pretres i žalbeni postupak.

Glavni pretres je dio prvostepenog krivičnog postupka u kome se, pred prvostepenim sudom, raspravlja o osnovanosti optužbe ovlašćenog tužioca, krivičnom djelu i krivici optuženog lica i nakon kojeg sud izriče presudu.

U slučaju da se protiv presude izjavi redovni pravni lijek - žalba, tada se inicira žalbeni postupak, čiji se jedan dio odvija pred prvostepenim, a drugi pred drugostepenim sudom.

Protiv presude drugostepenog suda po žalbi, kojom se predmet pravosnažno završava, samo izuzetno je dozvoljena žalba sudu trećeg stepena, ali se protiv pravosnažnih odluka suda mogu izjaviti vanredni pravni lijekovi - zahtjev za zaštitu zakonitosti, zahtjev za ponavljanje postupka i zahtjev za vanredno ublažavanje kazne.

Boks II Prethodni postupak – predmet se izviđa ili istražuje.

BOKS III – Glavni postupak – o predmetu postupka se sudi.

⁸ Radi terminološke preciznosti napominjemo da se optužni predlog podnosi nadležnom sudu, dok se optužnica podiže pred nadležnim sudom.

6.7. Osumnjičeni/ okrivljeni/optuženi/ osuđeni

Izvještavanje o pravosuđu olakšaće vam i prepoznavanje razlike između termina koji su u svakodnevnoj pravosudnoj, ali i medijskoj upotrebi.

Kada postoji osnov sumnje da je određeno lice učinilo krivično djelo, prema kom je nadležni državni organ preduzeo neku radnju, a za koje još nije donijeta naredba o sprovođenju istrage niti je podnesena neposredna optužnica, onda govorimo o osumnjičenom licu.

BOKS I – Osumnjičeni – kada postoji osnov sumnje da je neko lice učinilo krivično djelo.

U trenutku kada se donese naredba o sprovođenju istrage ili se protiv određenog lica podigne optužnica, podnese optužni predlog ili privatna tužba, govorimo o okrivljenom.

BOKS II – Okrivljeni – kada postoji osnovana sumnja da je neko lice učinilo krivično djelo, kada je donijeta naredba o sprovođenju istrage ili je protiv određenog lica podignuta optužnica, podnijet optužni predlog ili privatna tužba,

Ukoliko govorimo o licu protiv koga je optužnica stupila na pravnu snagu, u tom slučaju koristimo termin optuženi, dok je osuđeni lice za koje je pravosnažnom presudom ili pravosnažnim rješenjem o kažnjavanju utvrđeno da je krivo za određeno krivično djelo.

BOKSIII Optuženi – kada optužnica stupi na pravnu snagu; Osuđeni – kada je pravosnažnom presudom utvrđena krivica

BOKS IV – predstavnici medija neće pogriješiti ako, u bilo kojoj fazi postupka, umjesto termina osumnjičeni/optuženi/ osuđeni koriste jedinstveni termin - okrivljeni.

6.8. Oštećeni/ prijavljeno lice

Kada govorimo o bilo kom licu čije je lično ili imovinsko pravo povrijeđeno ili ugroženo krivičnim djelom koristimo termin oštećeni. U ovom dijelu važno je napomenuti da ukoliko državni tužilac odbaci krivičnu prijavu ili odustane od krivičnog gonjenja, oštećeni može preduzeti krivično gonjenje u svojstvu oštećenog kao tužioca (supsidijarni tužilac).

Kako se u praksi oštećeni najčešće podnose krivične prijave protiv određenog lica, u tom slučaju, za to lice, protiv kog je podnijeta krivična prijava koristimo sintagmu prijavljeno lice.

Boks – Oštećeni – lice koje je ugroženo krivičnim djelom, odnosno lice kojem je ugroženo lično ili imovinsko pravo.

6.9. Zaštićeni svjedok/svjedok saradnik

Zbog činjenice da smo primijetili da se u praksi miješaju ova dva instituta, sama po sebi se nametnula potreba da u ovoj publikaciji objasnimo razliku.

Zaštićeni svjedok je novija kategorija svjedoka u našem krivičnom postupku i podrazumjeva svjedoka čiji identitet se ne otkriva. Zaštitne mjere se preduzimaju zbog postojanja bojazni da bi svjedok, svojim iskazom ili odgovorom na pojedina pitanja, mogao da ugrozi sebe ili sebi bliske osobe. Upravo zbog toga zaštićeni svjedok, svjedoči pod pseudonimom, uz pomoć tehničkih uređaja, poput zaštitnog zida, uređaja za promjenu glasa i prenosa slike i zvuka i slično. Osim zaštite svjedoka u krivičnom postupku, kroz poseban način učestvovanja i saslušanja svjedoka, zaštita svjedoka se može obezbijediti i van krivičnog postupka, u skladu sa Zakonom o zaštiti svjedoka (fizička zaštita ličnosti i imovine; premještanje; prikrivanje identiteta i podataka o vlasništvu i promjena identiteta).

BOKSI – Zaštićeni svjedok je svjedok čiji se identitet ne saopštava, koji svjedoči pod pseudonimom i uz pomoć tehničkih uređaja, poput zaštitnog zida, uređaja za promjenu glasa. Zaštita svjedoka može se obezbijediti u krivičnom i van krivičnog postupka.

S druge strane, svjedok saradnik je svjedok čiji se identitet otkriva. Riječ je o pripadniku kriminalne organizacije ili kriminalne grupe protiv kog je podnijeta krivična prijava ili se vodi krivični postupak za djelo organizovanog kriminala, a koji pristane da bude svjedok saradnik. Do predloga da neko lice bude svjedok saradnik dolazi u situacijama kada je izvjesno da će njegov iskaz i dokazi koje pruži doprinijeti dokazivanju krivičnog djela i krivice učinilaca ili pomoći otkrivanju, dokazivanju i sprečavanju drugih krivičnih djela kriminalne organizacije, odnosno kriminalne grupe. Predlog da neko lice bude svjedok saradnik državni tužilac može dati ukoliko je značaj iskaza svjedoka saradnika za dokazivanje krivičnih djela i krivice ostalih učinilaca, kako je zakonom precizirano, pretežniji od štetnih posljedica krivičnog djela koje mu se stavlja na teret.

BOKSII – Svjedok saradnik je svjedok čiji se identitet otkriva,

BOKSIII Važno je napomenuti da sud ne može donijeti odluku, koja se zasniva na iskazima zaštićenog svjedoka, odnosno donijeti presudu kojom okrivljenog oglašava krivim samo na osnovu iskaza svjedoka saradnika, već odluka mora biti zasnovana i na drugom, pred sudom, izvedenim dokazima.

6.10. Branilac/punomoćnik

S obzirom na to da branilac ne mora biti i punomoćnik, smatrali smo da nije naodmet da ukažemo i na razlike u ovom dijelu.

Branilac je lice koje u postupku pruža stručnu pravnu pomoć osumnjičenom, okrivljenom ili optuženom. Za branioca se može uzeti samo advokat. Nepravilno je reći “pravni zastupnik”, jer je to termin koji je prevashodno vezan za parnični postupak.

Boks I – Branilac i punomoćnik nisu isto. Branilac može biti samo advokat i on pruža stručnu pravnu pomoć okrivljenom.

S druge strane, lice koje u postupku pruža stručnu pravnu pomoć oštećenom i pri tom to ne mora da bude advokat, jeste punomoćnik. Važno je da napomenemo da punomoćnik mora da bude lice koje je potpuno poslovno sposobno i koje ima položen pravosudni ispit.

Boks II - Punomoćnik je lice koje pruža stručnu pravnu pomoć oštećenom. Punomoćnik ne mora biti advokat, ali mora imati položen pravosudni ispit.

6.11. Krivična prijava - akt kojim se državni tužilac obavještava o krivičnom djelu i učiniocu. Krivična prijava se podnosi nadležnom državnom tužiocu, pisano ili usmeno.

O usmenoj prijavi sastaviće se zapisnik, a ako je prijava saopštena telefonom ili drugim sredstvom elektronske komunikacije, sačiniće se službena zabilješka.

Ako je prijava podnesena sudu, policiji ili nenadležnom državnom tužiocu, oni će prijavu primiti i odmah dostaviti nadležnom državnom tužiocu.

Pisana krivična prijava može se podnijeti i anonimno ili pod pseudonimom.

Službena i odgovorna lica u državnim organima, organima lokalne samouprave, javnim preduzećima i ustanovama dužni su da prijave krivična djela za koja se goni po službenoj dužnosti, o kojima su obaviještena ili za koja saznaju u vršenju svoje dužnosti. Svaki građanin treba da prijavi krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, a dužan je da prijavi krivično djelo čijim izvršenjem je oštećeno maloljetno lice.

Boks III – Krivična prijava – dokument kojim se dostavlja obavještenja o krivičnom djelu i učiniocu. Može da se podnese usmeno, pismeno, sa punim imenom, ali i pod pseudonimom ili anonimno.

6.12. Tužba / pritužba

Pritužba je pravno sredstvo kojim oštećeni i podnosilac krivične prijave, od neposredno višeg državnog tužilaštva mogu tražiti preispitivanje rješenja o odbacivanju krivične prijave nižeg državnog tužilaštva.

Pritužba se višim državnih tužilaštavima može podnijeti za odluke osnovnih državnih tužilaštava. Pritužba se podnosi višem državnom tužilaštvu za osnovna državna tužilaštva sa područja njegove mjesne nadležnosti. Pritužba na odluku, na primjer, Osnovnog državnog tužilaštva se podnosi Višem državnom tužilaštvu u Podgorici, dok se pritužba odluku na primjer Osnovnog državnog tužilaštva u Beranama, podnosi Višem državnom tužilaštvu u Bijelom Polju.

Vrhovnom državnom tužilaštvu Crne Gore podnose se pritužbe na odluke viših državnih tužilaštava i Specijalnog državnog tužilaštva.

BOKS I Pritužba kojom se traži preispitivanje rješenja o odbacivanju krivične prijave podnosi se neposredno višem državnom tužilaštvu.

Pritužba se podnosi u roku od osam dana od dana prijema obavještenja o odbacivanju krivične prijave i rješenja o njenom odbacivanju. Nezavisno od postupka preispitivanja rješenja o odbacivanju prijave, koji se inicira podnošenjem pritužbe, oštećeni može, pred sudom, preuzeti krivično gonjenje.

Pritužba na rad je pravno sredstvo koje svaki građanin može podnijeti ukoliko smatra da je rad državnog tužioca ili rukovodioca državnog tužilaštva suprotan zakonu, a da ne predstavlja krivično djelo. Pritužba se podnosi Tužilačkom savjetu.

Pritužba se može podnijeti i na rad drugog zaposlenog u državnom tužilaštvu i u tom slučaju je razmatra tužilačka uprava, odnosno rukovodilac državnog tužilaštva.

BOKS II – Pritužba na rad državnog tužioca podnosi se Tužilačkom savjetu, dok pritužbu na rad bilo kog zaposlenog u državnom tužilaštvu razmatra rukovodilac državnog tužilaštva.

Tužba je inicijalni akt kojim se, od strane ovlašćenog subjekta (građanina, nevladine organizacije, privrednog društva i slično.), pokreće parnični postupak, pred nadležnim - parničnim sudom, radi ostvarenja ili utvrđenja određenog prava ili naknade pretrpljene štete. Tužba, kao pravno sredstvo, ne postoji u krivičnom postupku.

BOKS III – Podnošenjem tužbe pokreće se parnični postupak. Tužba, kao pravno sredstvo ne postoji u krivičnom postupku.

7. Kontakt podaci

Državno tužilaštvo	Tuži-lac/teljka portparol/ka	Mail adresa	Kontakt telefon	Adresa državnog tužilaštva
Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore	Savjetnice – Marina Raković i Dragana Maljević	info.tuzilastvo@tuzilastvo.me	+382 20 230-624	Ulica Slobode broj 20, Podgorica
Specijalno državno tužilaštvo	Vukas Radonjić	vukas.radonjic@tuzilastvo.me specijalno@tuzilastvo.me	+ 382 20 230-641 230-355	Ulica Slobode broj 20, Podgorica
Više državno tužilaštvo Podgorica	Lepa Medenica	vdtpg@tuzilastvo.me	+382 20 230 644	Ulica Slobode broj 20, Podgorica
Više državno tužilaštvo Bijelo Polje	Hasan Lukač	vdtbp@tuzilastvo.me	+382 50 432 798	Ulica Radomira Medojevića b.b., Bijelo Polje
Osnovno državno tužilaštvo Podgorica	Duško Milanović	odtpg@tuzilastvo.me dusko.milanovic@tuzilastvo.me	+ 382 20 243-223	Ulica 13.jula b.b. Podgorica
Osnovno državno tužilaštvo Cetinje	Sanja Radunović	odtct@tuzilastvo.me	+382 41 231 072	Ulica Baja Pivljanina 2, Cetinje
Osnovno državno tužilaštvo Kotor	Ana Marinović	odtko@tuzilastvo.me	+382 32 325 201	Ulica Benovo b.b. Kotor
Osnovno državno tužilaštvo Bar	Radovan Đurišić	odtbr@tuzilastvo.me	+382 30 313 977	Bulevar Revolucije, 5, Bar
Osnovno državno tužilaštvo Ulcinj	Vladimir Savović	odtul@tuzilastvo.me	+382 30 412 043	Ulica 26.novembar b.b., Ulcinj
Osnovno državno tužilaštvo Herceg Novi	Nikola Samaržić	odthn@tuzilastvo.me	+382 31 323 462	Trg Mića Pavlovića 4, Herceg Novi

Osnovno državno tužilaštvo Nikšić	Vjera Mićunović	odtnk@tuzilastvo.me	+382 40 244 868	Ulica Nikole Tesle b.b. Nikšić
Osnovno državno tužilaštvo Kolašin	Maja Šćepanović	odtkl@tuzilastvo.me	+382 20 865 559	Ulica generala Anđelića b.b. Kolašin
Osnovno državno tužilaštvo Bijelo Polje	Danijela Đuković	odtbp@tuzilastvo.me	+382 50 432 020	Ulica Radomira Medojevića b.b., Bijelo Polje
Osnovno državno tužilaštvo Berane	Marko Bojović	odtba@tuzilastvo.me	382 51/233- 559	Ulica Mojsija Zečevića 1, Berane
Osnovno državno tužilaštvo Pljevlja	Nataša Bajčeta	odtpv@tuzilastvo.me	+382 52 322 807	Ulica Mehmeda Zekerijaha Ćinare b.b. Pljevlja
Osnovno državno tužilaštvo Rožaje	Aldin Kalač	odtro@tuzilastvo.me	+382 51 271 199	Ulica 30.septembar 2, Rožaje
Osnovno državno tužilaštvo Plav	Erdan Feratović	odtpl@tuzilastvo.me	+382 51 251 363	Ulica Jezerka b.b. Plav

8. Zaključak

Svjesni značaja otvorenosti institucija i prava javnosti da zna, nastojali smo da ovom publikacijom damo svoj doprinos da bolje shvatite način funkcionisanja Državnog tužilaštva i da vam olakšamo razumijevanje konkretnih situacija u kojima ste se, kao predstavnici medija, našli ili se možete naći u budućnosti.

Smatramo da je ovo samo jedan od koraka koji mogu da doprinesu boljoj saradnji sa medijima.

Poboljšanju odnosa svakako će doprinijeti i redovna direktna komunikacija sa tužiocima portparolima.

Ukoliko smo bar djelimično doprinijeli ostvarenju uspješnije saradnje, onda smo dio našeg cilja ostvarili.

Nastojaćemo da u budućnosti koraci ka boljem razumijevanju budu vidljiviji i nadamo se da će to biti na obostrano zadovoljstvo.

Autori:

Milica Mandić - obavlja funkciju državne tužiteljke u Osnovnom državnom tužilaštvu u Podgorici od 2015. godine.

Diplomirala na Pravnom fakultetu u Podgorici, magistrirala na Fakultetu političkih nauka "La Sapienza" u Rimu u oblasti međunarodne zaštite ljudskih prava.

Član Konsultativnog savjeta evropskih tužilaca (CCPE), dvije godine za redom od strane ovog tijela izabrana za člana Radne grupe za izradu godišnjeg misljenja CCPE-ja.

Od 2019. godine, nakon brojnih obuka iz oblasti odnosa sa medijima, izabrana za portparola u Osnovnom državnom tužilaštvu u Podgorici.

Aktivno koristi engleski, italijanski i ruski jezik.

Vukas Radonjić – državni tužilac Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici od 2013.godine. Prethodno je 4 godine bio angažovan u Višem sudu u Podgorici.

Diplomirao na Pravnom fakultetu Univerziteta Crne Gore. Magistrand je Pravnog fakulteta na Krivičnompravnom smjeru.

Nacionalni predavač/trener Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu na temu visokotehnološkog kriminala, elektronskih dokaza i imovine stečene kriminalnom djelatnošću, u okviru zajedničkog projekta Savjeta Evrope i Evropske unije.

Autor i koautor više stručnih publikacija/tekstova:

- "Krivično djelo izazivanje panike i nereda i fenomen lažnih vijesti."
- "Krivično djelo nasilničko ponašanje na sportskoj priredbi ili javnom skupu."
- "Pravni i informatički aspekt pretresanja računara i drugih uređaja za automatsku obradu podataka radi pronalaska digitalnih dokaza."
- "Pritužba na rješenja o odbacivanju krivične prijave."

Aktivno koristi engleski i italijanski jezik.

Dragana Maljević - od 2015.godine savjetnica za odnose s javnošću u kabinetu vrhovnog državnog tužioca. Angažovanju u Tužilaštvu prethodila je višegodišnja karijera u različitim elektronskim medijima u Crnoj Gori, tokom koje je i nagrađena na regionalnom festivalu TV minijatura.

Koautor publikacija:

"Strategija i metodologija kriznog komuniciranja tužilaštva i javnosti."

"Vodič kroz krivični postupak i razvoj komunikacijskih vještina."

Trener za odnose s javnošću (ToT sertifikat), predavač Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu. Usavršavala se putem brojnih obuka u zemlji i inostranstvu.

Završila Filozofski fakultet u Novom Sadu, Novinarsku školu u Podgorici. Magistrirala na Fakultetu za medije i komunikacije u Beogradu.

